



„Daj pokoj a nevymýšľaj!“

Vážení čitatelia,

dovoľte mi niekoľko myšlienok súvisiacich s novým školským rokom. Občas ma pozvú aj do škôl, aby som im priblížil postupy tvorivého myslenia.

„Nebuďte nešťastní, ak sa žiaci nezapoja do aktivít, ktoré máte pripravené. Ani my nevieme, ako na nich – sú veľmi pasívni“, upozornila ma pani učiteľka. Začal som tým, že som opísal zaujímavú cvičnú problémovú situáciu. „Ak niekto bude vedieť, ako na to, nech príde k tabuli“, vyzval som žiakov. Asi šesť z nich sa okamžite rozbehlo tak, že ma skoro prevrátili... Ich aktivita nepoľavila počas celého stretnutia. Pri odchode ma na chodbe dobehol jeden žiak a ukazoval mi, čo všetko už dávnejšie počas vyučovania povymýšľal. Mal pokreslený skoro celý zošit a veľmi sa potešil, že si ho zoberiem domov preštudovať, či by to nemohli byť vynálezy. Podľa hodnotení pani učiteľky to bol jeden z tých horších žiakov. Ja som si pritom spomenul na Edisona, ktorého učiteľ odmietol učiť, lebo ho považoval za málo chápaného. Sú desiatky ďalších prípadov výnimočne úspešných ľudí, ktorí mali v škole veľké problémy. Pani učiteľke sa nepáčilo najmä to, že žiaci boli počas hodiny nesprátni, vykrikovali jeden cez druhého a nečakali, koho vyvolám. Mal som vraj byť na nich prísnejší...

Na inom stretnutí, v inej škole, bola celkom iná atmosféra, aj keď išlo v podstate o to isté... Spomínam si najmä na to, keď účastníci mali vymyslieť a napísať čo najviac netradičných použitých kancelárskej sponky. Čas bežal a nápady pribúdali oveľa pomalšie ako na podobných stretnutiach. Jedna z účastníčok stále viac prevracala oči k plafónu, červenala sa a potila. Keď som sa už začínal báť, že dostane infarkt, zámerne som sa otočil chrbtom. Na jej papieri bleskovo pribudlo pár „nápadov“, nie náhodou totožných s nápadmi jej susedky. Ani moje ďalšie, veľakrát overené „figle“ na nabudenie tvorivej atmosféry nezabrali tak, ako inokedy. V čom bol „pes zakopaný“?

Na prvom opisovanom stretnutí sme sa tvorivo hrali so žiakmi, účastníkmi druhého boli učiteľky. Tie sa priznali, že hravé, tvorivé cvičenia nezapadali do predmetov, ktoré učia. Nepomáhali im poučky, vzorce a iné naučené a nazhromaždené vedomosti. Najväčším problémom pre nich bolo voľne, tvorivo, aktívne myslieť (ale takto to neformulovali ony).

Zážitky z týchto dvoch stretnutí nepriamo súvisia s otázkou, ktorú som dostal už veľmi dávno na stretnutí s pracovníkmi jedného inovatívneho podniku. „Odkedy by sme mali vychovávať svoje deti k tvorivosti?“, opýtala sa jedna pracovníčka, ktorá nezabudla, že je aj mamičkou. Priznám sa, že ma táto otázka vtedy dost zaskočila. Niečo som vedel z literatúry, niečo už aj z rodičovskej praxe. Môj mozog pracoval asi na plné obrátky, keď zo mňa vyhrklo: „Najlepšie by bolo začať deti vychovávať asi tak dvadsať rokov pred narodením.“ Účastníci si najprv mysleli, že niečo nie je v poriadku (so mnou?), a žiadali vysvetlenie. To bolo prekvapujúco jednoduché: „Už rodičia (vychovávateľa, učiteľa ...) by mali byť vychovávaní k tvorivosti.

Tí by sa potom celkom inak správali aj k tým najmenším a ich tvorivé schopnosti by dokázali podporovať a rozvíjať.“

Je to už veľmi dávno, čo som v časopise zameranom na výchovu mládeže publikoval článok s titulkom „Daj pokoj a nevymýšľaj!“. Paradoxnosť titulku zaujala vtedy a som presvedčený, že zaujme aj teraz. Čo som ním chcel povedať?

V článku som opísal bežnú situáciu, ktorá ani po rokoch nestratila na aktuálnosti... Otec si sústredene pripravuje dôležité materiály do práce. Príde za ním synček, ktorý sestrin kočík pre bábiky prerobil na pretekárske autíčko. Chce sa pochváliť a začne vysvetľovať princíp svojho vynálezu. Otec sa ani neobzrie a synovi bez rozmýšľania povie (nie prvýkrát): „Daj pokoj a nevymýšľaj!“ Synček smutne „zaradí spiatočku“ a ide sa pochváliť mamke. „Nemôžeš sa hrať niekde inde?!“, zareaguje mama a dodáva: „Tú misku mi už aj vráť na miesto!“ Nepomohlo ani vysvetlenie, že tá miska je teraz prilba pre macka, ktorý je šoférom. „Prilba“ putuje do mamkinej poličky a malý neuznaný vynálezca do detskej izby pozerá televíziu.

Zamysleli ste sa niekedy nad tým, čo chceme od detí či žiakov, keď im povieme: „Daj pokoj a nevymýšľaj!“?

Uvedomili ste si, že keby nás naozaj poslúchli, bolo by to strašné? Dali ste si to do súvislosti napríklad so známym „Myslím, teda som.“?

Prevažná väčšina rodičov by asi povedala: „Škola je na to, aby naučila detí myslieť. My na to doma nemáme čas. A ani to nemáme odkiaľ vedieť.“

Učítelia sa bránia najmä tým, že čas vyučovania majú vyhradený na to, aby oboznámili žiakov s predpísaným učivom, zadali úlohy, skontrolovali úlohy, vyskúšali... a ani to nestíhajú. Tí (naj)úprimnejší by možno priznali, že ich to na fakulte ne(na)učili.

Dovoľm si povedať, že sme premrhali (minimálne) tých spomínaných dvadsať rokov pred narodením (pôvodný článok som napísal pred 23 rokmi). Veľmi rád by som uveril, že učítelia v tomto školskom roku lepšie využijú možnosti učiť tvorivejšie, čo im už rok ponúka najnovšia školská reforma.

Asi pred rokom som bol na prezentácii nezávislého hodnotenia vysokých škôl, ktoré urobila skupina významných odborníkov. Na moju otázku, koľko bodov udeľovali za patenty, prípadne iné právne chránené predmety priemyselného vlastníctva, som dostal odpoveď, že tie vôbec neboli pri hodnotení brané do úvahy...

Napriek tomu všetkému, a vlastne práve preto opravujem titulok editoriálu na „**NEDAJ POKOJ A VYMÝŠĽAJ!**“

Ing. Štefan Holakovský
patentový zástupca, vynálezca